MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH AZZOPARDI

Seduta tas-26 ta' Gunju, 2013

Rikors Numru. 21/2010

Saint George’s Park Company Limited (C-264)

-vs-

Avukat Ġenerali, Reġistratur tal-Qorti, Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, Prokuratur Legali Edgar Montanaro u Prokuratur Legali Rose Sciberras għal kull interess li jista’ jkollhom.

Il-Qorti,

Rat ir-rikors ippreżentat fl-4 ta’ Marzu 2010 li permezz tiegħu s-soċjeta’ rikorrenti ppremettiet:

Illi dan huwa rikors għal rimedju Kostituzzjonali minħabba ksur tad-dritt għas-smiegħ xieraq li qed jiġi ntavolat wara żewġ (2) sentenzi deċiżi mill-Onorabbli Qorti tal-Appell li

ġew mogħtija fl-istess ġurnata f'żewġ kawżi li nstemgħu flimkien.

Illi permezz ta' sentenza mogħtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fl-4 ta' Lulju 2008 fl-ismijiet *"St George's Park Company Limited vs Dr. Hugh Peralta, Dr. Noella Grima, ir-Reġistratur tal-Qorti u Prokuratur Legali Rose Sċiberras"*, (Rikors Numru 20/2004) dik l-Onorabbli Qorti kienet ikkonfermat is-sentenza mogħtija mill-Onorabbli Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fid-9 ta' Ġunju 2005 fejn iddikjarat taxxa tad-drittijiet tal-avukati difensuri tagħha fil-proċeduri Ċitazzjoni Numru 2836/1999 bħala nulla;

Illi sussegwentement għal tali sentenza finali, l-intimati Reġistratur tal-Qorti, Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, u Prokuratur Legali Rose Sċiberras kienu ressqu proċeduri ta' ritrattazzjoni tal-imsemmija sentenza li ġiet deċiża permezz ta' sentenza mogħtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fis-6 ta' Ottubru 2009;

Illi permezz ta' sentenza mogħtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell ukoll fl-4 ta' Lulju 2008 fl-ismijiet *"St. George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, ir-Reġistratur tal-Qorti u l-Prokuratur Legali Edgar Montanaro"* (Rikors Numru 21/2004) dik l-Onorabbli Qorti kienet irrevokat sentenza mogħtija mill-Onorabbli Prim' Awla tal-Qorti Ċivili fit-28 ta' April 2005 u ddikjarat taxxa għad-drittijiet tal-avukati difensuri tagħha fil-proċeduri Ċitazzjoni Numru 2736/1999 bħala nulla;

Illi sussegwentement għal tali sentenza finali, l-intimati Reġistratur tal-Qorti, Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, u Prokuratur Legali. Edgar Montanaro kienu ressqu proċeduri ta' ritrattazzjoni tal-imsemmija sentenza li ġiet deċiża permezz ta' sentenza mogħtija mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fis-6 ta' Ottubru 2009;

Illi ż-żewġ proċeduri għal ritrattazzjoni kienu qegħdin jiġu mismugħa fl-istess seduta u dan billi kienu jittrattaw mertu simili u l-partijiet kienu l-istess, tant li hekk kif jidher mill-verbal redatt fis-17 ta' Marzu 2009 fil-proċeduri għal

ritrattazzjoni li jġibu n-numru 20/2004 anke t-trattazzjoni taż-żewġ kawżi saret flimkien;

Illi wara li saru d-debiti notifiki il-proċeduri bin-numru 21/2004 ġew trattati mill-partijiet fis-seduta tad-9 ta' Frar 2009, filwaqt li l-proċeduri bin-numru 20/2004 ma ġewx trattati b'mod separat iżda fil-verbal tas-17 ta' Marzu 2009 saret riferenza għat-trattazzjoni li kienet saret mill-partijiet fil-kawża bin-numru 21/2004 u ġie miftiehem li dik it-trattazzjoni tintuża wkoll għal dawn il-proċeduri;

Illi fit-trattazzjoni mressqa mid-difensuri rispettivi tal-partijiet ġiet trattata l-kwistjoni ta' jekk hemmx lok għal ritrattazzjoni fiż-żewġ proċeduri in kwistjoni u ma ġiex trattat il-mertu tal-kawżi li t-trattazzjoni tagħhom kienet qiegħda tiġi mitluba fid-dawl tat-talbiet għal ritrattazzjoni; dan sar billi l-liġi stess f'artikolu 820 tal-Kodiċi ta' Organizazzjoni u Proċedura Ċivili jirrikjedi li l-kwistjoni ta' jekk hemmx lok għal ritrattazzjoni għandha tiġi deċiża u mismugħa separatament mill-mertu tal-każ li tiegħu tkun ġiet ordnata r-ritrattazzjoni, hekk kif ukoll ġie stabbiliet mill-każistika tal-Onorabbli Qrati[1];

Illi *inoltre* meta kienet qiegħda ssir it-trattazzjoni l-Onorabbli Qorti ma ddiriġietx lid-difensur tar-rikorrenti St. George's Park Company Limited sabiex jitratta ukoll il-mertu tal-kaz li ritrattazzjoni tiegħu kienet qiegħda tiġi mitluba;

Illi pero' bis-sentenza fuq imsemmija mogħtija fis-6 ta' Ottubru 2009 l-Onorabbli Qorti tal-Appell ddeċidiet permezz tal-istess sentenza kemm il-kwistjoni jekk hemmx lok għal ritrattazzjoni kif ukoll il-mertu ritrattat. Kif indikat fis-sentenzi stess, dik l-Onorabbli Qorti għamlet hekk fuq l-assunzjoni li l-partijiet kienu ressqu s-sottomissjonijiet tagħhom fuq il-mertu

---

[1] Artiklu 820 tal-Kap 12 jgħid kif ġej: "820. (1) Meta t-talba għar-ritrattazzjoni tiġi milqugħa bit-tħassir tas-sentenza attakkata, il-kawża tiġi mismugħa mill-ġdid fil-meritu, fl-istess ġurnata jew f'oħra li tiddestina l-Qorti.
(2) Iżda, fuq talba għar-ritrattazzjoni għandha tingħata dejjem sentenza separata.

<u>ritrattat, fatt illi ma jirriżulta mkien mir-riżultanzi proċesswali</u>;

Illi dan wassal għal ċirkostanzi fejn ir-rikorrenti St. George's Park Company Limited ma ingħatatx smiegħ xieraq għaliex ma ngħatatx l-opportunita' li tressaq is-sottomissjonijiet tagħha u li titratta il-kwistjonijiet fir-rigward tal-mertu ritrattat. B'hekk St George's Park Company Limited ġiet imċaħħda milli tagħmel dawk is-sottomissjonijiet li hija kellha xi tressaq fuq il-mertu ritrattat fid-dawl tad-deċiżjoni tal-Qorti li ppermettiet ir-ritrattazzjoni;

Illi tali konsegwenzi wasslu sabiex is-soċjeta' rikorrenti St George's Park Company Limited ma tingħatax smiegħ xieraq skont l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea billi fid-determinazzjoni tad-drittijiet ċivili u obbliġi tagħha hija ġiet imċaħħda milli tressaq s-sottomissjonijiet tagħha fuq il-mertu ritrattat u tressaq is-sottomissjonijiet tagħha fid-dawl tad-deċiżjoni tal-Qorti li ordnat ir-ritrattazzjoni;

Illi għal kull buon fini jiġi rilevat illi sussegwentement għas-sentenzi fuq imsemmija, l-esponenti St George's Park Company Limited ħallset [b'riżerva li titlob il-ħlas lura f'każ leġittimu] lill-intimat Dr Hugh Peralta li aċċetta tali ħlas b'din ir-riżerva, is-somma komplessiva ta' €286,409.09 li tinkludi drittijiet ġudizzjarji u mgħaxijiet skond it-taxxi konfermati fis-sentenzi msemmija *oltre* imgħaxijiet u spejjeż ġudizzjarji.

Għaldaqstant l-esponenti titlob bir-rispett lil dina l-Onorabbli Qorti jogħġobha:

(1) Tiddikjara li l-proċedura adoperata fil-kawżi fl-ismijiet "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr. Noella Grima, ir-Reġistratur tal-Qorti u Prokuratur Legali Rose Sciberras" (Rikors Numru 20/2004) u "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, ir-Reġistratur tal-Qorti u l-Prokuratur Legali Edgar Montanaro" (Rikors Numru 21/2004) it-tnejn deċiżi mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fis-6 ta' Ottubru 2009 illediet

id-dritt għal smiegħ xieraq tar-rikorrenti hekk kif protett f'artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u fl-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif inkorporata f'Kapitolu 319 tal-Liġijiet ta' Malta; u

(2) Sussegwentement tagħti dak ir-rimedju li jidhrilha xieraq u opportun fosthom li tiddikjara l-istess sentenzi bħala nulli u / jew li m'għandhomx effett għall-finijiet u effetti kollha fil-liġi u għalhekk mhux eżegwibbli.

Bl-ispejjeż.

Rat ir-risposta tal-Avukat Ġenerali ppreżentata fis-17 ta' Marzu 2010 li permezz tagħha eċċepixxa illi:

Preliminarjament, jingħad li din hija risposta preliminari, *stante* li l-esponent kien notifikat bir-rikors promotur fis-16 ta' Marzu 2010 u ma kellux biżżejjed ħin biex jeżamina fid-dettall l-atti tal-kawża Rik 20/2004 u 21/2004. Għalhekk l-esponent jirriżerva li jippreżenta risposta ulterjuri jekk ikun il-każ, wara li jkollu din l-opportunita;

Preliminarjament, u *stante* li l-allegazzjoni tar-rikorrenti hija dwar dak li seħħ fi proċeduri ċivili oħra, għandhom ikunu allegati l-atti tal-proċeduri Rik 20/2004 u 21/2004 biex hekk din l-Onorabbli Qorti jkollha l-istorja sħiha ta' dak li sehh f'dawn il-proċeduri.

Illi fil-mertu jingħad li m'hemm ebda ksur tad-dritt fundamentali tas-smiegħ xieraq la taħt il-Kostituzzjoni u lanqas taħt il-Konvenzjoni u dan għar-raġunijiet segwenti.

Illi jingħad li r-rikorrenti ma speċifikawx liema aspett tad-dritt ta' smiegħ xieraq qed jallegaw li nkisrilhom, u għalhekk ir-rikorrenti għandhom jispjegaw dan fid-dettall.

Illi hija ġurisprudenza kostanti u twila tal-Qrati Maltin u tal-Qorti ta' Strasbourg li biex ikun eżaminat jekk kienx hemm smiegħ xieraq fi proċeduri, trid tkun eżaminata t-totalita' tal-proċedura u mhux mument partikolari minnha. Il-Qrati marru anke *oltre* u qalu li anke jekk għall-grazzja tal-argument, ikun hemm xi rregolarita' proċedurali f'xi

proċess (ħaġa li mhi bl-ebda mod ammessa hawn), lanqas f'dawk iċ-ċirkustanzi ma jkun hemm neċessarjament ksur tad-dritt ta' smiegħ xieraq. Aħseb u ara fejn kollok ikun mexa skond il-liġi.

Illi hu magħruf li fi stadju ta' ritrattazzjoni, kawża ċivili tkun matura għall-aħħar u jista' jagħti l-każ li l-Qorti kellha biżżejjed materjal f'idejha biex tasal tiddeċiedi dwar il-mertu tar-ritrattazzjoni nnifisha mingħajr ma kellha bżonn tisma' lill-partijiet oralment. Id-dritt ta' smiegħ xieraq ma jagħtix id-dritt ta' sottomissjonijiet verbali jew bil-miktub. Hija din ir-raguni għaliex irid ikun ezaminat l-assejm tal-proċeduri. Jingħad ukoll li dan hu relatat mal-mertu tal-kaz. Il-mertu tal-proċeduri in kwistjoni huma proċeduri dwar taxxa ta' spejjeż u l-kumplessita' tal-kawża għalhekk hija minima.

Illi hu wkoll magħruf li meta ssir trattazzjoni dwar jekk Qorti għandhiex tisma' kawża ta' ritrattazzjoni, ħafna drabi dik it-trattazzjoni tinċidi wkoll fuq il-mertu tar-ritrattazzjoni nnifisha. Għalhekk dak li qed jgħidu r-rikorrenti mhux daqstant verosimili.

Illi jekk din il-kawża qiegħda ssir għax ir-rikorrenti ma qablux mad-deċiżjoni mogħtija fil-proċeduri ta' ritrattazzjoni, l-esponent jissottometti li s-sempliċi fatt li xi had ma jaqbilx ma' deċiżjoni mogħtija fil-konfront tiegħu, ma jfissirx fih innifsu li hemm ksur ta' dritt ta' smiegħa xieraq.

Salve eċċezzjonijiet oħra jekk ikun il-każ.

Rat ir-risposti identiċi tal-intimati Dr Hugh Peralta u Dr Noella Grima fejn premmettew:

Illi din hija risposta għall-Rikors fl-ismijiet hawn fuq premessi li permezz tiegħu il-kumpanija Saint George's Park Company Limited (St. George's Park) (C 264) qed titlob rimedju kostituzzjonali minħabba allegat ksur tad-dritt tas-smigħ xieraq fir-rigward ta' żewġ sentenzi;

Illi l-imsemmija sentenzi ngħataw fis-6 ta' Ottubru 2009 mill-Onorabbli Qorti tal-Appell wara talba għar-ritrattazzjoni fil-kawżi fl-ismijiet "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, Ir-Reġistratur tal-Qorti u l-Prokuratur Legali Edgar Montanaro" (Rik Nru 21/2004) u "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, Ir-Reġistratur tal-Qorti u l-Prokuratur Legali Rose Sciberras" (Rik Nru 20/2004).

1. Fatti:

Illi fil-qosor, il-kwistjoni involuta bejn il-partijiet hija dwar it-tassazzjoni tad-drittijiet għall-prestazzjoni professjonali minn Dr Hugh Peralta u Dr Noella Azzopardi Grima lis-soċjeta' St George's Park Company Limited fil-kawżi fl-ismijiet "St. George's Park Company Limted vs Premier Investments Limited" ċitazzjoni numru 2736/99 GCD u "St. George's Park Company Limted vs Clouds Catering Limited et 1908/00/GV;

Illi r-Registrattur tal-Qorti kien ħareġ żewġ taxxi tal-ispejjeż u drittijiet, dovuti lill-esponenti minn St George's Park, waħda fir-rigward ta' ċitazzjoni numru 2736/99 GCD u l-oħra fir-rigward ta' ċitazzjoni numru 1908/00/GV;

Illi St. George's Park attakkaw dawn iz-żewġ taxxi maħruġa mir-Registaratur tal-Qorti permezz ta'żewġ proċeduri separati (hawn fuq imsemmija): rikors numru 20 / 2004, li nstema' quddiem l-Imħallef Gannino Caruana Demajo, u rikors numru 21/2004, li nstemma quddiem l-Imħallef Tonio Mallia;

Ġara illi rikors numru 21/2004 TM ġie deċiż b'digriet mogħti fit-28 ta' April 2005 filwaqt li rikors numru 20/2004 GCD ġie deċiż fid-9 ta' Gunju 2005. Filwaqt li l-Ewwel Onorabbli Qorti preseduta mill-Onor Imħallef Tonio Mallia fir-rikors numru 21/2004 TM ċaħdet it-talba ta' St Georges Park u kkonfermat il-korrettezza tat-taxxa maħruga mir-Reġistratur tad-drittijiet fl-atti taċ-ċitazjoni numru 1908/00 GV, fir-rikors l-ieħor (dwar it-taxxa tal-kawża l-oħra) l-istess Onorabbli Prim'Awla diversament preseduta mill-

Onor Imħallef Gannino Caruana Demajo laqgħet it-talba magħmula fir-rikors 20/2004 GCD u ordnat li titħassar it-taxxa tad-drittijiet fl-atti taċ-ċitazzjoni numru 2736/1999;

It-taxxi kienu dwar żewġ kawżi separati fejn St.George's Park talbu it-terminazzjoni tal-kirja ta' żewġ inkwilini differenti; f'żewġ fondi differenti. Fir-Rikors numru 21/2004 TM ġie deċiż illi il-kwantum kif jiġi stabbilit l-ammont in diskussjoni, liema a bażi tiegħu jiġi stabbilit id-dritt, kien il-kera annwali moltiplikata bil-periodu rimanenti tal-kera. Fir-Rikors 20/2004 GCD, il-fuq imsemmi "perjodu" rimanenti tal-kera ġie ridott għall-25 sena, bħal kif tinħadem it-tariffa f'terminazzjoni ta' enfitewsi.

B'hekk l-ewwel Onorabbli Qorti preseduta mill-Imħallef Caruana Demajo laqgħet it-talba ta' St George's Park, filwaqt li l-istess Qorti preseduta mill-Imħallef Mallia ċaħdet it-talba tal-istess soċjeta'. Żewġ kawżi (u taxxi relativi) b'meriti identiċi, iżda b'eżitu differenti.

L-esponenti, Dr Hugh Peralta u Dr Noella Grima ħassew ruħhom aggravati bis-sentenza mogħtija mill-Imħallef Caruana Demajo ta' 9 ta' Gunju 2005 fl-ismijiet "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, Ir-Reġistratur tal-Qorti u P.L. Rose Sċiberras" rikors numru 20/2004 u ntavolaw appell;

L-istess għamlu St George's Park fis-sens oppost. Huma ntavolaw appell mis-sentenza (Rikors 21/2004) mogħtija mill-ewwel Onorabbli Qorti preseduta mill-Imħallef Tonio Mallia.

Permezz ta' żewġ sentenzi mogħtija fl-4 ta' Lulju 2008, l-Onorabbli Qorti tal-Appell iddeċiediet billi ċaħdet l-appell ta' Dr Hugh Peralta u Dr Noella Azzopardi Grima (Rikors 21/2004 TM), filwaqt li ikkonfermat is-sentenza mogħtija mill-Imħallef G. Caruana Demajo (Rikors 20/2004/GCD).

Illi sussegwentement Dr Hugh Peralta u Dr Noella Azzopardi Grima ntavolaw rikors għar-ritrattazzjoni ta' dawn iz-żewġ kawżi a bażi ta' Artikolu 811 (ċ) tal-Kap 12. Ġie sottomess illi r-raguni u d-dritt li jkun hemm

ritrattazjoni hu għaliex il-Qorti tal-Appell fid-deċiżjonijiet tagħha tal-4 ta' Lulju 2008, applikat l-Artikolu 749 (ġja' Art 750) tal-Kodiċi tal-Proċedura Ċivili minflok l-Artikolu 755 u 756 (i) tal-istess Kodiċi u għalhekk id-dritt ta' ritrattazjoni jeżisti taħt l-Artikolu 811 (e) tal-Kapitolu 12 tal-Kodiċi Ċivili; il-liġi hija ċara u m'hemmx lok għall-interpretazzjoni oħra għajr dik literali.

Permezz ta' żewġ sentenzi mogħtija fis-6 ta' Ottubru 2009, l-Onorabbli Qorti tal-Appell iddeċidiet, dwar it-talba għal ritrattazzjoni, illi *"r-rikorrenti ssodisfaw il-provvedimenti tal-Artikolu 811 (e) tal-Kap 12 kif ukoll dak li hemm provdut fl-Artikolu 816 tall-istess kodiċi u l-aggravji u raġunamenti mressqa huma tali li jiġġustifikaw li l-kawża tiġi trattata a tenur tal-Artikolu 811 (e) tal-kap 12 tal-Liġijiet ta' Malta'.*

Konsegwentement din il-Qorti rrexindiet iz-żewġ sentenzi mogħtija minn din il-Qorti tal-4 ta' Lulju 2008 fl-ismijiet "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, Ir-Reġistratur tal-Qorti u Prokuratur Legali. Edgar Montanaro" u "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, Ir-Reġistratur tal-Qorti u Prokuratur Legali. Roase Sciberras" għall-finijiet u l-effetti kollha tal-liġi.

Sussegwentement, fit-tieni stadju, l-Qorti għaddiet biex tiddiskuti u tiddeċiedi il-mertu. Għalqastant reġgħet eżaminat l-kawża numru 20/2004 u 21/04 biex tiddeċiedi jekk hemmx raġunijiet li jiġġustifikaw konklużjoni differenti minn dawk milħuqa mill-Qorti tal-Appell fl-4 ta' Lulju 2008 a bazi tal-fatti li irriżultaw mil-proċess u r-raġunamenti preżentati fit-talba ta' ritrattazzjoni. Fil-fatt għar-raġunijiet mogħtija, il-Qorti waslet biex warrbet is-sentenza tal-Imħallef Caruana Demajo u kkonfermat is-sentenza mogħtiija mill-Imħallef Tonio Mallia fit-totalita' tagħha.

Dan l-*"iter"* – u konklużjoni kontra l-interess ta' St George's Park – wassal biex St George's Park intavolaw ir-rikors kostituzzjonali odjern. Illi l-imsemmija kumpanija qed tallega illi fit-trattazzjoni mressqa mid-difensuri rispettivi tal-partijiet ġiet trattata l-kwistjoni ta' jekk hemmx

lok għal ritrattazzjoni fiż-żewġ proċeduri in kwistjoni, iżda li ma ġiex trattat il-mertu tal-kawżi in kwistjoni; illi dan wassal għal ċirkostanzi fejn ir-rikorrenti St. George's Park ma ingħatatx smigħ xieraq għaliex ma ngħatatx l-opportunita' li tressaq is-sottomissjonijiet tagħha u li titratta l-kwistjonijiet fir-rigward tal-mertu ritrattat.

Illi s-George's Park qed titlob lill din l-Onorabbli Qorti sabiex tiddikjara li l-proċedura adoperat fiż-żewġ kawżi – rikors 20/2004 u rikors 21/2004 (deċiżi fi proċeduri ta' ritrattazzjoni) fis-6 ta' Ottubru 2009, illediet d-dritt għal-smigħ xieraq tal-istess St George's Park u liema soċjeta' qed titlob rimedju opportun fosthom dikjarazzjoni li l-istess sentenzi huma nulli, bla effett u mhux eżegwibbli.

Illi jirriżulta ċar mir-rikors odjern li St George's Park mhux qed tagħmel l-ebda ilment dwar it-trattazzjoni fuq il-punt dwar għandux jkun hemm dritt għall-ritrattazzjoni jew *meno*. Dan il-punt ġie trattat ampjament u b'mod komplut.

Inkorrettezza tat-talba ta' St. George's Park fir-rikors odjern:

Illi preliminarjament l-esponenti jissottomettu li t-talba tas-St George's Park fir-rikors odjern, u ċjoe' fejn jitolbu illi din l-Onorabbli Qorti *"……… tagħti dak ir-rimedju li jidhrilha xieraq u opportun fosthom li tiddikjara l-istess* ***sentenzi bħala nulli u / jew li m'għandhomx effett għall-finijiet u effetti kollha fil-liġi u għalhekk mhux eżegwibbli."*** hija irritwali u inkorretta għall-raġunjiet s-segwenti:

(i) Illi ġjaladarba ma hemm l-ebda kontestazzjoni illi l-punt dwar jekk hemmx lok jew le għall-ritrattazzjoni ġie ttratat ampjament u b'mod komplut, il-kumpanija St George's Park ma tistax titlob illi s-sentenza fit-totalita' tagħha nkluż dik il-parti mogħtija fl-ewwel stadju ta' dawn il-proċeduri (proprju dwar dan il-punt jekk teżistix bażi għar-ritrattazzjoni jew le) tiġi dikjarata nulla u mhux esegwibbli. *Eppure* St George's qed titlob illi s-sentenzi, fl-intier tagħhom, tal-Qorti tal-Appell datati 6 ta' Ottubru 2009, jiġu revokati. Dan meta jammettu illi parti mis-

sentenza (u ċjoe' dik dwar l-ittrattar tal-validita tar-rittrattazjoni) ġiet totalment ittrattata.

(ii) Matul is-seduta tal-1 ta' Diċembru 2004, fl-atti tal-kawża tar-Rikors 20/2004, il-Partijiet iddikjaraw illi *"jaqblu illi l-kwistjoni waħdanija f'din il-kawża hija jekk id-dritt intaxxat ad valorem fuq il-lokazzjoni għandux jinħadem fuq massimu ta' ħamsa u għoxrin sena jew inkella għandux jinħadem fuq iż-żmien kollu li fadal mill-kirja ukoll jekk dan huwa ta' aktar minn 25 sena",* kopja tal-verbal tal-imsemmija seduta hawn anness dok A.

Għalhekk St Georges qed jaċċettaw illi meta d-dritt jiġi kalkolat dan għandu jkun fuq kwantum ta' kera anwali moltiplikata b'25 (sena) – iżda mhux b'iżjed u ċjoe' r-ramenenti perjodu, f'dan il-kaz *circa* 80 sena.

Il-vera kontestazzjoni ta' St Georges hija li l-moltiplikazjoni m'għandhiex issir għall-ammont in eċċess tal-25 (sena).

Illi in vista tal-imsemmija verbal, it-talba tas-St George's Park hija inkorretta wkoll għaliex l-istess kumpanija ma tistax issa titlob illi l-imsemmija sentenzi jigi dikjarati nulli fit-totalita' tagħhom meta s-St George's Park tammetti li dritt intaxxat *ad valorem* fuq il-lokazzjoni maħdum fuq ħamsa u għoxrin huwa dovut lill-esponenti.

Għalhekk, għar-ragunijiet hawn fuq imsemmija St George's Park, ma setgħux jitolbu illi l-imsemmija sentenzi jiġu mħassra fl-intier tagħhom; setgħu *se mai* – u kien imisshom – jitolbu li jiġu parzjalment revokati.

Għalqastant it-talba fir-Rikors odjern għandha tigi miċħuda fit-totalita' tagħha.

2 (a) Kap 12, art 820 – il-kawża tiġi "mismugħa mill-ġdid fil-mertu".

St George's qed jibbażaw it-talba tagħhom fuq allegat nuqqas ta' smigħ xieraq, u ċjoe' illi il-proċedura ta' rittrattazzjoni ma saritx skond dak li hemm pprovdut f'Artikolu 820 tal-Kap 12 li jgħid:

"(1) Meta t-talba għar-ritrattazzjoni tiġi milqugħa bit-tħassir tas-sentenza attakkata, il-kawża tigi ***mismugħa mill-ġdid fil-meritu****, fl-istess ġurnata jew f'oħra li tiddestina l-Qorti.*

(2) Iżda, fuq talba għar-ritrattazzjoni għandha tingħata dejjem sentenza separata."

Tajjeb illi wieħed jeżamina r-raġuni ta' dana l-artikolu, eżistenti fil-Kodiċi gja minn 1886. Dana l-artikolu huwa maqsum f'żewġ partijiet. L-ewwel li jiġi deċiż li hemm raġuni valida għar-ritrattazzjoni, imbagħad li r-ritrattazzjoni tiġi mismugħa. It-tieni parti ta' dana ir-ritwal proċedurali jsir biss u jekk fl-ewwel parti l-Qorti tkun aċċettat illi hemm lok għar-ritrattazzjoni. Għalhekk qed nitkellmu fuq proċess wieħed f'żewġ stadji. Dan l-artikolu huwa intiż sempliċement sabiex jiġi evitat it-tieni stadju tal-proċeduri – xogħol, ħin u spejjeż tal-partijiet u għall-Qrati żejda – jekk ir-raġuni għar-ritrattazzjoni ma tiġix akkolta.

Dina l-proċedura hija illum eżistenti fil-leġiżlazzjoni tagħna għar-rigward tal-permess mogħti sabiex f'ċerti każi, jiġi permess u awtoriżżat li jsir appell minn deċiżjoni.

Oltre dan il-proċess sabiex issir ekonomija fix-xogħol tal-Qorti, u ma jkunx hemm ħela ta' ħin, xogħol, flus, enerġija, dan l-artikolu jipprovdi li ikun hemm smigħ fil-mertu. Ġja' minn 1886 kien hemm il-protezzjoni li sussegwentement ġiet introdotta kostituzzjonalment.

Illi l-esponenti jissottomettu illi dan id-dritt ta' smiegħ ġie rispettat f'dawn il-proċeduri u mhux minnu li St George's Park ġiet imċaħħda milli tressaq s-sottomissjonijiet tagħha fuq il-mertu ritrattat. L-esponenti ma jablux ma' din it-teżi u jirrispinġu l-istess bil-qawwa kollha. L-esponenti jissottomettu illi dan mhux ħlief attentat iehor biex l-kumpanija St George's Park tipprova teħles mill-obbligu tagħha ta' ħlas dovut lill-esponenti.

Illi fil-fatt fil-proċeduri ta' ritrattazzjoni saret trattazzjoni kemm dwar hemmx lok għall-ritrattazzjoni jew le, kif ukoll

dwar il-mertu. Tant hu hekk illi fil-fatt il-partijiet kollha ressqu s-sottomissjonjiet tagħhom dwar iż-żewġ punti hawn fuq imsemmija. Kien ċar għall-partijet kollha nvoluti f'dawn il-proċeduri – Dr Hugh Peralta, Dr Victor Borg Grech, Dr Joe Camilleri għas-St.George's Park u Dr Francesco Depasquale għar-Reġistratur tal-Qorti – illi fil-fatt kienet qed issir trattazzjoni, – kemm dwar jekk hemmx każ għal ritrattazjoni u kif ukoll dwar il-mertu.

Illi l-esponent Dr Hugh Peralta waqt din is-seduta ppreżenta is-sottomissjonjiet tiegħu mhux biss dwar il-bażi għaliex għandha issir ritrattazzjoni iżda wkoll dwar il-validita' tat-taxxa (ibbażata fuq il-fatti taċ-ċitazzjoni u dak li hu stipluat dwar it-tariffa fil-KOPC) maħruġa mir-Reġistratur tal-Qorti kif *sopra* msemmija u attakkata minn St George's Park;

Illi l-esponent ittratta l-kwistjoni ta' "antinomia" mqajma fis-sentenza tal-Imħallef Caruana Demajo biex bir-rispett jissottometti li fil-każ in kwistjoni japplika l-artikolu tat-tariffa speċifiku dwar intaxxar ta' dritt tal-avukat f'kawża ta' terminazjoni ta' **kera** u mhux l-artikolu l-iehor li jitkellem dwar terminazzjoni ta' **ċens;** illi dan ma jwassal għall-ebda antinomia jew kontradizzjoni fil-liġi; għamel ukoll distinzjoni ta' sitwazzjoni li fuqha teżisti leġislazzjoni speċifika ma' każ fejn ma teżistix liġi partikolari, u allura tiġi applikata b'anoloġija liġi li tipprovdi għall-każ ieħor simili għas-sitwazzjoni in kwistjoni;

Illi dwar it-tariffi tad-drittijiet tal-avukati, l-esponent issottometta illi filwaqt li artikolu 749 japplika għall-każ ta' terminazzjoni ta' ċens, huwa artikolu 755 li japplika fil-każ ta' terminazzjoni ta' kuntratt ta' kera bħal fil-każ in kwistjoni. L-esponent għamel referenza għall-obbligi ta' sid il-kera taħt il Kodiċi Ċivili, u ssottometta illi dawn l-obblgi ma jistgħux japplikaw għall-istitut ta' ċens għaliex huma regoli li jirregolaw kuntratt ta' kera u mhux taċ-ċens. Issottometta li similment l-artikoli li japplikaw fl-istituzjoni tal-enfitewsi ma jistgħux jiġu applikati f'każ p.ez ta' lokazjoni jew mezzadria. Saret referenza għall-art 1002 Kodiċi Ċivili dwar l-interpretazzjoni tal-Kuntratti li jgħid li m'hemmx lok għal-interpretazzjoni meta s-sens tal-kliem

huwa ċar. Għall-pożizzjoni f'dan ir-rigward taħt il-liġi Taljana, Ingliża u Amerikana u ġiet ikkwotata lill-Qorti – u anki moqrija fl-Awla – l-artikolu tal-Liġi Taljana u opinjonijiet mogħtija minn avukati Ingliżi u Amerikani – liema punti mhumiex inklużi fir-Rikors miktub għar-ritrattazzjoni.

Illi St Georges kellhom bħala difensuri legali tagħhom Dr V. Borg Grech u Dr Joe Camilleri ta' Mamo TCV. Illi dawn abilment verbalment ittrattaw kemm il-punt dwar jekk jeżistix lok għall-ritrattazzjoni kif ukoll il-mertu tal-kawżi. Ovvjament il-pożizzjoni tagħhom kienet iżjed faċli u sempliċi *stante* d-deċiżjoni favorevoli tal-appell. Issottomettew illi l-liġi li tirregola din il-materja ġiet korrettement applikata u li m'għandhiex tiġi applikata liġi oħra (dan għar-rigward tal-artikoli in kwistjoni fit-tariffa); ittrattaw ukoll il-mertu u qalu illi l-liġi li hija applikabbli fil-fatt ġiet korrettament applikata u li allura d-deċiżjoni tal-appell għandha sseħħ. Din it-trattazzjoni saret fl-intier tagħha kif solitament issir – anki bir-replika u kontro-replika. Ħadd ma jista jgħid li ma kellux id-dritt – jew li ma tkellimx – ampjament u estensivament dwar iż-żewġ punti. St George's Park dejjem kienet rappreżentata waqt is-seduti li saru u r-rappreżentanti tagħha kellhom kull opportunita' li jagħmlu is-sottomisjonijiet kollha li jidhrilhom, kif fil-fatt ġara.

2 (b) Żewġ sentenzi – żewġ deċiżjonijiet

Dwar it-tieni aspett jingħad illi fil-fatt l-Qorti ħarġet b'żewġ sentenzi – anki jekk f'dokument wieħed. Waħda fl-ewwel stadju tas-sentenza meta kkunsidrat u ddeċidiet li jeżistu raġunijiet biżżejjed biex s-sentenzi tal-Qorti tal-Appell tal-4 ta' Lulju 2008 jiġu mwarrba; u l-oħra fit-tieni stadju tas-sentenza meta l-Qorti eżaminat b'mod separat il-mertu tal-kawżi ritrattati u d-deċidiet fuq l-istess.

Inoltre r-raison d'etre ta' dan is-sub-para tal-artikolu 820(2) hu sempliċiment dak imsemmi f'sub-para (1) u ċjoe' li jkun hemm ekonomija fl-operat tal-Qorti, u li jkun hemm smiegħ xieraq b'deċiżjoni fuq l-istess. Aspetti li ġew kollha pprattikati f'din il-kawża.

Għalhekk l-esponenti jissottometu illi dan r-rekwist tal-artikolu 820 Kap 12 hawn fuq imsemmi ġie osservata u mħares kif hawn fuq spjegat.

3. L-ebda ksur tas-smigħ xieraq: la tal-Kostituzzjoni ta' Malta artikolu 39 u lanqas artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea kif inkorporat fil-Liġi ta' Malta.

Kostituzzjoni ta' Malta Art 39 jgħid *"(2) Kull Qorti jew awtorita' oħra ġudikanti mwaqqfa b'liġi għad-deċiżjoni dwar l-eżistenza jew l-estensjoni ta' drittijiet jew obbligi ċivili għandha tkun indipendenti u imparzjali; u meta l-proċeduri għal deċiżjoni bħal dik huma mibdija minn xi persuna quddiem Qorti jew awtorita' oħra ġudikanti bħal dik, il-każ għandu jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli".*

Tajjeb illi wieħed jeżamina r-raġuni tal-artikolu 39 tal-Kostituzjoni. Dana l-artikolu ntrodott fil-1964 qiegħed hemm sabiex jiġi rrispettat, lil u għal kull parti, id-dritt li tiġi mismuma, u li r-raġunamenti tagħha jiġi mqiegħed għall-konisiderazzjoni quddiem il-Qorti.

Jingħad illi f'dan il-każ m'hemm ebda leżjoni ta' ebda wieħed minn dawn il-prinċipji. Il-formalita' ma tirrikjedix essenzjalment, sabiex ir-raġuni tagħha tiġi salvagwardata, distanza ta' żmien bejn wieħed u l-ieħor.

Kostituzzjonalment ma sar fil-fatt ebda ksur għar-raġuni sempliċi illi St. George's Park kellha kull opportunita' li tippreżenta l-każ tagħha, u fil-fatt ippreżentat il-każ tagħha sia dwar il-kwistjoni ta' jekk ir-ritrattazzjoni għandhiex titħalla sia dwar il-meritu tal-kwistjoni bejn il-partijiet, kemm meta ppreżentat ir-risposta tagħha għat-talba tar-ritrattazzjoni, kemm ukoll meta quddiem il-Qorti ritrattando, l-avukati ta' St George's Park itrattaw il-meritu u kkontradixxew in pien ir-raġunijiet imressqa minn din il-parti, sia għall-punt tal-ewwel kif ukoll għal dak tal-aħħar.

Jingħad illi matul il-proċeduri ġudizjali kollha nvoluti f'dawn il-kawżi, i.e. quddiem l-Ewwel Qorti, fl-istadju ta' appell u

fil-proċeduri ta' ritrattazzjoni quddiem il-Qorti tal-Appell, saru diversi noti, risposti u noti ta' sottomissjonijiet dettaljati dwar il-mertu *oltre* trattazjoni bla ebda xkiel, f'kull Qorti u f'kull kawża.

Dan kollu huwa kkonfermat mill-Onorabbli Qorti tal-Appell fl-istadju ta' ritrattazzjoni meta fis-sentenzi tagħha, il-Qorti tgħid li hi sodisfatta li l-partijiet għamlu s-sottomissjonjiet kollha tagħhom dwar iz-żewġ punti;

Dan qed jingħad anki fid-dawl ta' diversi sentenzi mogħtija mill-Qrati tagħna li jesiġu illi biex Qorti tasal għal deċiżjoni dwar jekk kienx hemm ksur tad-dritt ta' smigħ xieraq, din trid tqis il-proċess kollu kemm hu. Fil-kawża numru 463/1994/1, deċiża fil-15 ta' Ottubru 2003 fl-ismijiet "Scicluna Gregorio *sive* Godwin vs Avukat Generali et", din l-Onorabbli Qorti qalet:

"Biex jiġi determinat kienx hemm vjolazzjoni tad-dritt tas-smigħ xieraq, il-valutazzjoni jew l-apprezzament ma għandux isir fuq xi inċident jew fattur iżolat f'dawk il-proċeduri iżda invece għandu jsir fil-konfront tal-proċess kollu, fl-assjem tiegħu."

Hekk ukoll fis-sentenza mogħtija minn din il-Qorti fil-31 ta' Mejju 2002 fl-ismijiet "Aquilina Francis X vs Avukat Generali" (Rik Nru 31/2001/1), intqal hekk:

"Biex wieħed japprezza jekk proċeduri humiex xierqa jew le, wieħed m'għandux jħares biss lejn x'nuqqasijiet proċedurali li jokkorru, imma jekk fl-assjem tagħhom, il-proċeduri kienux jew le kondotti b'ġustizzja fis-sostanza u fl-apparenza."

Meta wieħed jeżamina l-proċessi nvoluti ma jistax ħlief jasal għall-konklużjoni li l-mertu f'dawn il-kawżi ġew trattati ampjament kemm bil-miktub u verbalment u għalhekk l-esponenti jiċħdu bil-qawwa kollha illi jeżisti xi ksur tas-smigħ xieraq.

Illi fi kwalunkwe każ u mingħajr preġudizzju għas-suespost, f'każ illi jinstab illi kien hemm ksur tas-smigħ

xieraq, żgur li l-esponenti m'għandux jinstab responsabbli jew ibati l-konsegwenzi ta' dan minħabba xi nuqqasijiet fil-proċedura tal-Qorti.

Illi aktar milli każ ta' ksur tad-drittijiet tas-soċjeta' intimata, l-esponenti bir-rispett jissottomettu illi dan huwa każ ta' ksur tad-dritt tal-esponenti li jitħallsu għas-servizzi reżi minnhom lil St George's. Hawn issir riferenza għar-risposta f'dawn l-atti ta' Dr Hubert Theuma għall-Avukat Ġenerali fejn qal illi *"jekk din il-kawża qed issir għax ir-rikorrenti (St George's) ma qablux mad-deċiżjoni fil-proċeduri ta' ritrattazzjoni … s-sempliċi fatt li xi ħadd ma jaqbilx ma' deċiżjoni mogħtija fil-konfront tiegħu, ma jfissirx fih innifsu li hemm ksur ta' dritt ta' smigħ xieraq".*

Din il-parti taqbel totalment. Jingħad illi din il-kwistjoni mhijiex kwistjoni ta' prinċipju iżda hija kwistjoni merċenarja. Il-meritu ta' din il-kawża huwa ta' ċirka €285,000. Dan jikkomprendi spejjez ta' Registru, spejjeż ta' Avukati, Prokuratur Legali, spejjeż ta' varji kawżi u jitla' f'dan l-ammont il-għaliex il-meritu taż-żewġ kawżi distinti, li fuqhom saru ċ-ċitazzjonijiet in kwistjoni huma ta' ammonti enormi stante l-valur tal-proprjeta' tas-St. George's Park, u li din il-propjeta kienet ingħatat għal żmien twil ta' kera b'ammont ta' kera annwali għoli fenomenali. Hawn si tratta sempliċement tal-Goliath merċenarju kapitalista, li għandu kapital ta' diversi miljuni u li ma jridx iħallas lis-serv professjonali tiegħu li qdiegħ tant fedelment mill-aħjar li setgħa u b'suċċess għall-numru ta' snin; u dana kif jirriżulta mill-ittri miktuba minn din in-naħa lill St George's Park esebiti fil-proċess.

Jingħad illi l-flus għaddew għand l-esponenti li pero' minħabba l-ittra tal-odjern Avukat ta' St George's Park, Dr Franco Vassallo li ser isiru proċeduri sabiex is-sentenzi tas-6 ta' Ottubru 2009 mill-Onorabbli Qorti tal-Appell, Rikors numru 20/2004 u Rikors Numru 21/2004, jigu revokati, dawn il-flus għadhom ma ġewx imqassma kif għandhom jiġu mqassma lill-varji persuni sia bħala rimbors sia bħala dritt u / jew spejjeż etċ. Għalhekk għal *oltre* 2 / 3 snin ta' servizz mogħti, u wara ċirka sitt snin

mill-istess St George's Park in rejalta għadhom ma ħallsux l-obbliġi tagħhom.

4. Konklużjoni

Għaldaqstant l-esponenti filwaqt li jirreferu għal u jzommu ferm l-provi u sottommissjonijiet tagħhom magħmula fl-atti ta' dawn il-kawżi u filwaqt li jirriżżervaw d-dritt tagħhom li jġibu provi ulterjuri skont il-każ, jitolbu lill din l-Onorabbli Qorti għar-raġunijiet fuq imsemmija tiċħad it-talba ta' Saint George's Park Co Ltd u tikkonferma s-sentenzi ta' 6 ta' Ottubru 2009 mogħtija mill-Qorti tal-Appell fl-ismijiet "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, ir-Reġistratur tal-Qorti u l-Prokuratur Legali Edgar Montanaro" (Ċit Nru 21/2004) u "St George's Park Company Limited vs Dr Hugh Peralta, Dr Noella Grima, ir-Reġistratur tal-Qorti u l-Prokuratur Legali. Rose Sciberras" (Ċit Nru 20/2004) fl-intier tagħhom.

Bl-ispejjeż kontra l-intimati.

Rat l-affidavits u semgħet ix-xhieda;

Rat l-atti proċesswali;

Rat il-verbal tas-seduta tas-26 ta' Frar 2013 fejn il-kawża tħalliet għas-sentenza bil-fakolta' tan-noti;

Rat l-istess noti;

Ikkunsidrat:

Illi qabel il-Qorti ma tidħol fil-kwistjonijiet legali li jirrigwardjaw din il-kawża tajjeb li tirrijassumi l-fatti li taw lok għaliha. Fil-verita' dawn huma spjegati tajjeb fl-atti tal-kawża fuq riferiti. Il-kwistjoni hija dwar il-korrettezza ta' taxxa ta' drittijiet dovuti lill-Avukati u Prokuraturi Legali intimati mis-soċjeta' rikorrenti in konnessjoni ma' żewġ kawżi. Il-vertenza waslet sal-Qorti tal-Appell li oriġinarjament iddeċidiet favur is-soċjeta' rikorrenti; madankollu saru proċeduri ta' ritrattazjoni mill-istess intimati u l-Qorti tal-Appell finalment iddeċidiet li kien hemm lok ta' smigħ ġdid tal-kawżi u ddeċidiet dakinhar

stess u *tramite* l-istess sentenzi anke fuq il-mertu favur l-intimati msemmija.

Is-soċjeta' rikorrenti qed tallega li allura ġew leżi d-drittijiet fundamentali tagħha (l-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea) għaliex ma kellhiex opportunita' tagħmel is-sottomissjonijiet tagħha fuq il-mertu tal-każ. Il-pożizzjoni tal-intimati hija ndikata estensivament fir-risposti tagħhom.

L-artikoli nvokati mir-rikorrenti huma dawn, l-artikolu 39 jgħid hekk:

39 (1) *Kull meta xi ħadd ikun akkużat b'reat kriminali huwa għandu, kemm-il darba l-akkuża ma tiġix irtirata, jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli minn Qorti indipendenti u mparzjali mwaqqfa b'liġi.*

(2) *Kull Qorti jew awtorita' oħra ġudikanti mwaqqfa b'liġi għad-deċiżjoni dwar l-eżistenza jew l-estensjoni ta' drittijiet jew obbligi ċivili għandha tkun indipendenti u imparzjali; u meta l-proċeduri għal deċiżjoni bħal dik huma mibdija minn xi persuna quddiem Qorti jew awtorita' oħra ġudikanti bħal dik, il-każ għandu jiġi mogħti smigħ xieraq għeluq żmien raġonevoli.*

(3) *Ħlief bil-ftehim tal-partijiet kollha, il-proċeduri kollha ta' kull Qorti u l-proċeduri dwar id-deċiżjoni tal-eżistenza jew lestensjoni tad-drittijiet jew obbligi ċivili ta' persuna quddiem xiawtorita' ġudikanti oħra, magħdud il-pronunzjament tad-deċiżjoni tal-Qorti jew awtorita' oħra, għandhom jinżammu fil-pubbliku.*

L-artiklu 6 (1) imsemmi jgħid illi:

(1) *Fid-deċiżjoni tad-drittijiet ċivili u tal-obbligi tiegħu jew ta' xi akkuża kriminali kontra tiegħu, kulħadd huwa ntitolat għal smigħ imparzjali u pubbliku fi żmien raġonevoli minn tribunal indipendenti u imparzjali mwaqqaf b'liġi. Is-sentenza għandha tingħata pubblikament iżda l-istampa u l-pubbliku jista' jiġi eskluż mill-proċeduri kollha jew minn parti minnhom fl-interess*

tal-morali, tal-ordni pubbliku jew tas-sigurta' nazzjonali f'soċjeta' demokratika, meta l-interessi tal-minuri jew il-protezzjoni tal-ħajja privata tal-partijiet hekk teħtieġ, jew sa fejn ikun rigorożament meħtieġ fil-fehma tal-Qorti f'ċirkostanzi speċjali meta l-pubbliċita' tista' tippreġudika l-interessi tal-ġustizzja.

Il-Qorti qabel xejn tagħmilha ċara illi: *"il-funzjoni tal-Qorti fil-ġurisdizzjoni Kostituzzjonali tagħha mhijiex li tirrevedi s-sentenzi ta' Qrati oħra biex tgħid jekk dawn ġewx deċiżi 'sewwa' jew le, iżda hija limitata għall-funzjoni li tara jekk dawk is-sentenzi kisrux il-Kostitizzjoni jew il-Konvenzjoni Ewropeja"* (**"JEM Investments Limited vs Avukat Ġenerali et" –** Qorti Kostituzzjonali, 9 ta' Novembru 2010).

Illi tajjeb ukoll li ssir riferenza għall-awturi **Jacobs and White** (The European Convention on Human Rigħts, paġna 140) li qalu illi:

"Every month the Court of Human Rights receives many hundreds of letters complaining about the decisions reached by national courts in civil and criminal trials. These applications are, however, based on a fundamental misconception of the Convention system. The Court has no jurisdiction under Article 6 to reopen domestic legal proceedings or to substitute its own findings of fact or national law for the findings of domestic courts. The Court's task with regard to a complaint under Article 6 is to examine whether the proceedings, taken as a whole, were fair and complied with the specific safeguards stipulated by the Convention. Unlike a national court of appeal, it is not concerned with the questions whether the conviction was safe, the sentence appropriate, the award of damages in accordance with national law, and so on. And a finding by the Court that an applicant's trial fell short of the standards of Article 6 does not have the effect of quashing the conviction or overturning the judgment, as the case may be. The Court calls this principle the 'fourth instance' doctrine, because it is not to be seen

as a third or fourth instance of appeal from national courts. It is important to bear the doctrine in mind when considering whether a particular factual situation based on criminal or civil proceedings raises any issue under Article 6.”

Illi dan li ntqal japplika ċertament għas-soċjeta’ rikorrenti iżda anke għall-ħafna mill-kontenut tar-risposti tal-intimati li fil-fatt ikkonċentraw id-difiża tagħhom għall-kawża billi sostnew li d-deċizjoni fil-mertu hija waħda tajba. Il-Qorti mhijiex se tidhol f’din il-kwistjoni għaliex kif ingħad, f’din il-kawża qed tintalab dikjarazzjoni li d-dritt tas-soċjeta’ rikorrenti ġie miksur u allura għandhom jiġu dikjarati nulli s-sentenzi in kwistjoni.

Illi ma hemmx dubju mill-atti tal-kawżi in kwistjoni li l-partijiet trattaw it-talba għar-ritrattazzjoni fis-seduta tas-17 ta’ Marzu 2009 (fil-fatt f’waħda mill-kawża hemm sempliċi riferenza għal dan billi saret it-trattazzjoni fil-kawża l-oħra). Il-kawża dakinhar għalhekk tħalliet għas-sentenza li ngħatat fid-data imsemmija fir-rikors. Il-punt kardinali huwa li l-Qorti tal-Appell billi dehrilha li l-partijiet kienu anke trattaw il-mertu ddeċidiet illi *oltre* li tiddeċiedi li kien hemm l-estremi ta’ ritrattazzjoni għaliex ġiet applikata l-liġi ħażina, tiddeċiedi anke l-mertu tal-każ.

Illi r-rikorrenti fil-fatt jagħmlu referenza għall-artikolu 820 tal-kapitlu 12 illi jgħid ċar u tond illi:

(1) *Meta talba għar-ritrattazzjoni tiġi milqugħa bit-tħassir tas-sentenza attakkata, l-kawża tiġi mismugħa mill-ġdid fil-mertu fl-istess ġurnata jew f’data oħra li tiddestina l-Qorti.*

(2) *Iżda fuq talba għar-ritrattazzjoni għandha tingħata dejjem sentenza separata*.

Huwa evidenti illi l-Qorti tal-Appell kellha tagħti sentenza separata u mhux tiddeċiedi l-mertu fl-istess sentenza li fiha ddeċidiet li kien hemm lok għal ritrattazzjoni. Is-soċjeta’ rikorrenti pero’ ma setgħetx ukoll evidentement tattakka din is-sentenza fuq dan l-aspett għaliex l-istess kapitolu 12 ma jħallix li kawża deċiża f’sede ta’

ritrattazzjoni terġa' tiġi ritrattata. Għalhekk l-uniku rimedju li kellha kien li tintavola dawn il-proċeduri u l-Qorti tħoss li l-azzjoni hija fondata fil-fatt u fid-dritt. Fil-fehma tal-Qorti għalkemm jista' jagħti l-każ li l-partijiet trattaw ukoll il-mertu quddiemha, l-Qorti tal-Appell ma tatx opportunita' lis-soċjeta' rikorrenti biex tagħmel is-sottomissjonijiet finali li seta' riedet tagħmel fuq il-mertu stess. Ir-ritrattazzjoni hija talba biex terġa' tinstema' l-kawża u mhux biex is-sentenza li altrimenti tkun għaddiet in ġudikat tiġi revokata ukoll fil-mertu.

Illi fil-fatt din il-Qorti tħoss li mhux biss is-soċjeta' rikorrenti ġiet rinfaċċjata b'deċizjoni illi ma kienitx instemgħet il-verżjoni tagħha iżda lanqas biss ma kienet ġiet avżata minn qabel; u dan għaliex meta l-kawżi ġew differiti għas-sentenza dik is-sentenza kellha tingħata skond l-artikolu 820 u allura fuq it-talba għas-smigħ mill-ġdid; is-soċjeta' msemmija kellha allura kull raġun ma tistenniex deċizjoni anke fuq il-mertu dakinhar stess. Dan għalkemm il-Qorti tal-Appell fil-kawża numru 21/04 irreferiet għall dan billi qalet li kien jidhrilha li saru sottomissjonijiet dwar il-mertu (paġna 40 tas-sentenza); fil-fehma ta' din il-Qorti, il-Qorti tal-Appell ma setgħetx tassumi dan il-fatt mingħajr ma almenu ssaqsi lill-partijiet jekk kellhomx x'iżidu ma' dak li ġja kien sar.

Illi qatt ma kien hemm jew għandu jkun hemm dubju li wieħed mid-drittijiet fundamentali tal-bniedem huwa dak li jkollu smiegħ xieraq minn Tribunal imparzjali u dan isib ruħu f'forma oħra fil-prinċipju *audi alteram partem,* fis-sens li wieħed ma jistax jimmaġina smiegħ xieraq mingħajr l-opportunita' li jsemma leħnu f'dawk il-proċeduri. Dan huwa wieħed mill-prinċipji bażilari tal-ġustizzja naturali huwa ta' applikabbilita' assoluta. Kif issemma fil-kawżi **"Buttigieg vs Prim Ministru"**, **"Portelli vs Prim Ministru" u "Gatt vs Prim Ministru"** deċiżi fis-6 ta' Settembru 2010 mill-Qorti tal-Appell:

"The principle that no one should be condemned or deprived of his rights without being heard, and above all without having received notice that his rights would be put to stake, is of a universal equity. Nothing less would

be necessary than an express declaration of the legislature to put aside this requirement, which applies to all courts and to all the bodies called upon to render a decision that migħt have the effect of annulling a rigħt possessed by an individual.” **(“L’ Alliance des Professuers Catholiques de Montreal vs Labour Relations Board of Quebec – 1953”** riportat fil-manwal **The Application of the European Convention Human Rigħts – J E S Fawcett,** paġna 148).

Illi sewwa pero’ eċċepew l-intimati li s-soċjeta’ rikorrenti ma tistax titlob ukoll li s-sentenzi li ordnaw ir-ritrattazzjoni jiġu annullati. Dawn għaddew in ġudikat u huma ineċċepibbli mill-*punto di vista* ta’ dritt kostituzzjonali, u allura ma hemm ebda mod kif jistgħu jiġu attakkati. Dak li din il-Qorti tista’ tagħmel huwa li tħassar it-tieni parti tas-sentenzi in kwistjoni, u ċjoe’ l-parti li ddeċidiet il-mertu għaliex fuq din il-parti s-soċjeta’ attriċi ma ngħatatx smiegħ xieraq.

DEĊIŻJONI

Għal dawn il-motivi l-Qorti tiddeċiedi din il-kawża billi tiċħad l-eċċezzjonijiet tal-intimati (ħlief għal dak għadu kif issemma fil-paragrafu preċedenti u kif se jingħad), u tilqa’ t-talba tas-soċjeta’ rikorrenti billi tiddeċiedi li t-tieni parti tas-sentenzi msemmija fir-rikors kisru d-dritt fundamentali tas-soċjeta’ rikorrenti billi ma kellhiex smiegħ xieraq fir-rigward imħares mill-artikolu 39 tal-Kostituzzjoni, u l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni Ewropea, u għalhekk tiddikjara bla effett dik il-parti tas-sentenzi msemmija fejn ġew deċiżi l-mertu tal-kwistjoni bejn il-kontendenti, u tħalli bla mittiefsa biss il-parti tal-istess sentenzi fejn il-Qorti tal-Appell ordnat is-smiegħ mill-ġdid tal-kawżi in kwistjoni.

L-ispejjeż tal-kawża jkunu bla taxxa bejn il-partijiet.

Moqrija.

< Sentenza Finali >

---------------------------------TMIEM---------------------------------